

Pigant. num. 21. 22., ubi num. 13., notat, quod Conductor non esset negligens, non solvendo ex justa causa¹, put̄a ob expur-
gationem domus, vel aliam necessitatem,
ubi Rota decis. 70. p. 3. recent.

15 Sicuti si Conductor non solvat, eo quia locator non servat promissa, non patitur poenam expulsionis: Verall. decis. 180. lib. 1., Beroi Consil. 140. lib. 1., & post alios Pigant. dicta rub. 34. num. 25.

16 Respectu locatoris considerari potest negligentia, si per mensem ante non denun-
tiaverit conductori domus, nolle locatio-
nem perseverare, attento Statuto dicta rub.
34. sicuti, & conductor debet pertan-
cere tempus denuntiare locatori, se nolle
in conductione perseverare, alias censem-
tur inita tacita relocatio, & reconductio:
Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 35.

17 Non inutile erit investigare, an negli-
gentia Conductoris nocere possit subcon-
ductori, put̄a Titius conductit domum,
& sublocavit Cajo, qui Cajus diligenter
solvit pensionem Tito, at iste neglexit sol-
vere pensionem primo locatori, & domi-
no, ex quo Titium expellit in poenam,

an Cajus teneatur pati expulsionem, &
ratio dubitandi est, quia negligentia non
debet alteri nocere, quam negligenti, ut
probavimus in prima parte, verum pot-
erit expelli primus Conductor in poenam,
& consequenter subconductor patietur ex-
pulsionem, quia resoluto Jure auctoris,
resolvitur, & Jus subconductoris, l. lex
negligali 31. de pignor. l. si ex duobus §. 1. ff.
de in diem adiecit, c. nuper de donat. inter
virum, & Uxorem, Petras Barbosa in l. quia
zale num. 86. ad finem ff. sol. matrim., quae
reg: certo habet locum in iis, que habent
independentiam successivam, ut in hoc ca-
su Conductoris, & subconductoris, ad
notata per Tuscum litera R. concl. 272.

Subconductor tamen in eo casu habet
actionem contra sublocantem pro suo in-
teresse, ut notat, Caroc. dicta quest. 14.
num. 31.

18 In ipsis tamen casibus, quod Conduc-
tor expellatur propter neglectam solu-
tionem pensionis, & sic ex sua culpa,
eisdem competit retentio propter meliora-
menta, tam necessaria, quam utilia
facta in re conducta, l. Dominus borre-
rum §. 1., ubi Bartol., & Clarius in l.

Colonus ff. locati, quia licet ex sua cul-
pa expellatur, tamen bona fide fecit
melioramenta, ut notat glos. in dicta l.
Colonus in Vers. consecuturum, responden-
do ad alias leges, quae videntur facere
in contrarium, quae loquuntur in casu
quo melioramenta facta fuerint mala fi-
de, & late tractat hunc artic. Caroc. de
locato p. 4. tit. de expensis num. 6., & seqq.,

ubi etiam, quod hoc Jus retentionis tran-
seat in heredes, & singulares successo-
res &c., ad quem &c., ubi num. 10.,
ad differentiam emphiteutæ, qui ex sua
culpa electus perdit melioramenta, ubi
etiam num. 14., & seqq., quod ista re-
tentionis exceptio, propter melioramen-
ta retardat executionem expulsionis, si
ea sint liquida, nec requirant altiorē
indaginem, ubi num. 32., quod idem Jus
retentionis, competit etiam, quando me-
lioramenta facta sint ab alio tertio, put̄a
amico, coniuncto &c., contemplatione
ipius conductoris, quia factum ab ami-
co contemplatione mei, dicitur à me fas
Etum.

19 Ad quem etiam spectet probare negli-
gentiam istam, dicendum est spectare ad
Conductorem probare se soluisse, alias ne-
ligentia dicitur probata, & ratio est
quia Locator habet intentionem fundata
in instrumento locationis, unde spectat ad
Conductorem, qui promisit solvere, do-
cere de implemento suæ promissionis, quo
non dato, constare dicitur de non solu-
tione: Caroc. dicta q. 14. num. 34.

20 Diximus, quod si Locator neglexit de-
nuntiare in tempore præstituto Condu-
ctori, se nolle continuare locationem,
censemur facta reconductio in prædio ru-
stico pro uno anno, in prædio Urbano
pro eo tempore, quo Conductor perseve-
rabit inhabitare, id tamen notabiliter li-
mitatur in casu quo Conductor fuit negli-
gens in solutione pensionis, quia tunc non
censemur facta reconductio, sicuti propter
defectum in solutione, potest expelli lo-
catione non finita: tex. in l. Quaro §. inter
Locatorem ff. locat., Antonell. de tempore le-
gali lib. 2. cap. 35. num. 22., Mantica de
tacitis, & ambigu. convent. lib. 5. tit. 15.
num. 28.

21 Conductor negligens in cultura agri, pu-
ta, quia non arravit, & seminavit, non
puta-

putavit, non potest petere mercedis, seu
pensionis remissionem, quam culpam pro-
bari per testes ostendit: Caroc. de locato p. 4.
tit. quomodo culpa probetur num. 5. folio 177. col.
23., quia debet sibi imputare, si negligentia
sibi noceat.

22 E' contra verò Colonus, & Conductor,
qui diligentia sua fundum facit meliorem,
put̄a de sterili fertilem, plures Arbores, &
Vites plantavit, & diligenter custodivit,
quia ista diligentia, & industria debet sibi
prodesse, non debet, nec potest expelli,
neque ei pensio debet augeri, ut est tex. in l.
si quis auctoritate C. de omni agro deserto lib. xi.,

& tangit Caroc. de locato p. 4. sub tit. de recu-
sat. q. 17., facit tex. in cap. ad Aures de rebus
Ecclesiæ non alienan., vel pretium meliora-
menti est restituendum, quia est ipsorum
melioramentorum dominus, ad notata per
Rotam coram Cerro, inter ejus impressas, dec.
464. num. 6., ubi plura eleganter ex innu-
meris Auctoribus comprobant. Antonin.
Amat. resol. 14. sub num. 64., aliisque allegati
per dictam decis. num. 8.

23 Intellige prædicta, nisi aliter ex pacto
conventum sit inter partes, quia tunc dis-
positio hominis facit cessare dispositionem
legis, l. finali C. de pactis conventionali.

De Negligentia Luforum.

S U M M A R I A.

- 1 L Ucri anxietas solet reddere Lufores at-
tentos, diligentes, & oculatos, nec
de Jure Victori datur actio contra Vi-
ctum.
- 2 Et Victor si solverit potest repetere soluta.
- 3 Si Victor negligat soluta repetere, tunc fiscus
potest repetere, si Victor solverit notabilem
summan.
- 4 Lufor negligens numerare, aut signa ponere,

A R T I C U L U S XXIV.

De Negligentia Luforum.

Icet anxietas lucri, ut plurimum
reddat lufores attentos, oculatos, & diligentes, ita ut non
pauci ex luforibus ad fraudes,
dolos, & rapinas manus exte-
dant, contra quos declamat Vulpianus in l.
Prætor ait §. si rapinas ff. de Aleatoribus, nec
victori datur actio contra victum in lufu
learum, & similium, l. 1., & 2. C. de Alea-
toribus, &learum lufu.

2 Victor autem si solverit potest soluta repe-
tere, l. finali §. commidis igitur C. de aleator,
&learum lufu, quem tex. Barbosa posuit sub
tit. C. de religiosis, & sumpt. funer.

3 Quod autem ad rem nostram facit, quod
si victus negligat soluta repetere, tunc fis-
cus potest repetere, ex eadem l. finali §. com-
modis igitur, Farinac. q. 109. nu. 189., quod
intellige si victus notabilem summan pe-
cuniæ solverit, Farinac. supranum. 191., &
tām Fiscus Laicalis, quam Ecclesiasticus
poterit sic ammisfa, & soluta repetere, ad
allegata per Barbosam in d. l. fin. num. 24., Ric-
ciul. de Personis, que in statu reprobo veriantur
lib. 10. c. 17. num. 41. 42., & repetita deberet
in opera Civitatis expendi, l. Victor in Aleq.
lufu C. de Aleatoribus.

4 Alter casus negligentia est, quod si lufor
negligat numerare puncta, vel ponere signa,
qua si jure ludi competunt, debeat sibi
imputare, & victor, nec tenetur admone-
re, nec sibi soluta restituere, ex probabili sen-
tentia Sanchez. Opuscul. lib. 1. c. 8. dub. 14.,
Dianap. 7. tract. 9. resol. 44., Card. de Lugo
Si 2 de just.

- de iust., & jur. tom. 2. disp. 31. sec. 2. §. 3. num. 36., intrat enim illud Adagium (cęci non ludunt, neque collusor ex iustitia, aut charitate tenetur partes sui Adversarii sustinere, sed solum eum non decipere, posita vero fraude negligentia collusoris non ei profidet, ut in Casu quo Petrus scienter accusaret plura puncta, quam revera habeat, & collusor negligenter inspicere, & investigare veritatem, sed tamquam vixtus succumbat, & solvat, tamen Petrus non juvatur hac collusoris negligentia, sed tenetur restituere pecuniam receptam, & suam tradere, tamquam revera vixtus, si alter eum in punctis superabat, ut post allegatos tradit Diana p. 7. tract. 9. resol. 47., & resol. 53., quia nemo debet ex suo delicto commodum reportare.
- 6 Ludi in quibus exercetur Virtus hominis corpore, aut mente, liciti sunt, ludi vero quibus fors dominatur, omnino prohibetur, toto tit. ff. de Aleator, prohibitio autem facta fuit propter gravia mala, & incommoda, quæ ex ludo sequi solent, quæ enumerat Hostiens. in summa tit. de excessibus Praelet. sub num. 5., & sunt his carminibus explicata.
- Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt

De Negligentia Mariti, & Uxoris.

S U M M A R I A,

- 1 **S**i Maritus negligat corriger Uxorem, multa sequuntur incommoda, & etiam quædoce de domo expellatur.
- 2 Negligentia Mariti in pluribus non nocet Uxori, quando agitur de Uxor's interesse, nec ipsa interpellatur.
- 3 Negligentia Mariti in exigenda dote, non nocet Uxori, quin ipsa superficies lucretur quartam, juxta Statutum Urbis.
- 4 Neque negligentia Mariti præjudicaret Uxori, si non exegit dotem promissam ab extraneo, quin possit agere contra hereditatem Mariti, pro dotis restitutione.
- 5 Maritus tenetur corripere Uxorem excommunicatam nollentem resipiscere.
- 6 Maritus negligens obedire præcepto Ecclesiæ de celienda concubina, excommunicandus est.
- 7 Maritus negligens corriger efficaciter Uxorem declinantem ad vitia; ipse fit culpabilis de peccatis Uxoris.
- 8 Uxor non est culpabiliter negligens, si non obdiat marito illicita præcipienti.
- 9 Maritus non tenetur reducere Uxorem adulteram, quæ fugit e Domo Mariti.
- 10 Limita, si ipse Maritus lapsus sit in fornicationem, vel adulterium.
- 11 Si propter negligentiam Mariti Uxor egrotans defituta necessaria curatione moriatur, maritus privatur lucro dotis.
- 12 Non erit tamen negligens, si nequeat Medicus advenire, vel alius provideret.
- 13 Maritus tenetur alere Uxorem vel dotatam, vel sine dote acceptatam.
- 14 Uxor negligens curare Maritum egrotum privatur legato, si negligentia illa fuit causa mortis Mariti.
- 15 Maritum exulem tenetur Uxor alere pro suo posse, non obstante quacunque probatione, & ita

- & ita cohabitare cum marito excommunicato.
- 16 Limitatur, si excommunicatio effet lata in causa Matrimonii de cuius nullitate sententia iustum sit, secundò non potest communicare in criminis criminis, tertio limitant aliqui in divinis, quartò si factum sit divorce, quintò si maritus effet excommunicatus ob haeresim.
- 17 In vim Aut. Res quæ C. communia de leg., an possint alienari bona fide commisso subiecta,

ARTICULUS XXV.

De Negligentia Mariti, & Uxoris.

Uot, & quanta mala operetur in Uxoribus, & familiis Maritorum negligentia, praxis docet, dum honor dilabitur, deperdunt bona, pax eliminatur, familiae splendor obscuratur, ac per sepe corporis, & animæ salus naufragium passa in proprio Uxor, aut Mariti sanguine mergitur, & perbellè D. Bernardus, in Sermone de septem donis Sancti Spiritus, contra septem vitia, hæc scribit (triplex enim) ut ait sapiens (incommodum eycit de Domo inhabitantem, Fumus, Stilicidium, & mala Uxor, quando vero hæc deerunt negligenti, propria quidem, qui negligit, fumum non abigit, Uxorem non corrigit, teclum non reficit) tanti ergo ponderis est negligere Uxor's correctionem, ut Domum solvat, Maritum ipse eiciat.

- 2 Multoties tamen Mariti negligentia, Uxori non nocet, si enim Maritus interpellaretur ad actum, ad quem etiam Uxor's interesse spectaret, nec ipsa interpellaretur, tunc Mariti negligentia Uxor's interesse non posset præjuditum inferre, Bartol. in l. seruus s. sed & servus nu. 2. Vers. secundo habes ff. quod vi, aut clam, & notavit Rotar. coram Eminentissimo Domino meo Card. Cerro decisi. 31. l. n. 4.
- 3 Sicuti, & negligentia Mariti in exigenda dote, sibi à Patre Sponsæ promissa, neque ipsi Uxori præjudicat, quin ipsa Uxor superficies lucretur quartum dotale, seu augmentum dotis, juxta dispositionem Statuti Urbis, Rotar. coram eodem D. meo Card. Cerro decisi. 67. num. 4., & seqq., Carena resol. fore. 155. num. 8., addent ad Afflict. dec. 333.
- 4 Neque prejudicaret Uxori negligentia Mariti in exigenda dote ab extraneo promissa,

non solum pro dote solvenda, sed etiam pro intereste decurso, & non soluto, binc inde opiniones.

- 18 Casus de tribus Uxoribus, quæ successivè propter negligentiam ejusdem Mariti, se suspenderunt in arbore in barto suo posita, nec Maritus eam obtruncavit, immo amico petenti surculos dedit, ut multiplicaretur arbor.

quominus Uxor possit agere ad restitutione dotis promissa contra bona hereditaria Mariti, l. si extraneus ff. de jure dotum, Rotar. coram eod. Eminentissimo Cerro decisi. 67. num. 4. decisi. 86. num. 6., & decisi. 664. num. 5. 6., & 9., Coccin. decisi. 2125. num. 8.

- 5 Si contingeret, quod Uxor excommunicationem incurisset, & contumax, atque obstinata nolet ad penitentiam converti, Maritus autem, qui Uxor's caput est, negligenter ipsam corripere, & ad bonam frumentum retrahere, mortali culpa reus esset, ad traddita per Megalam de Censur. lib. 2. cap. 5. num. 29.

- 6 Maritus Concubinam habens, & terminatus ab Ordinario, concubinam omnino non ejecerit, & ab eis consuetudine non se abstinerit, sive negligens obedire mandatis Episcopi excommunicandus est, ex decreto Sacri Concilii Trid. sess. 14. c. 8. de reform. matrimonii, quod si neglectis censuris per annum adhuc in Concubinatu prestiterit, aliis penis pro qualitate criminis ab Ordinario, severè puniendus, Concubina pariter admonita si neglexerit se à Concubinatu separari, graviter pro qualitate culpe punienda erit, etiam extra Civitatem reicienda Ordinarii arbitrio.

- 7 Si Uxor ad vitia declinat, aut negligat curam Domus, filiorum, rerumque familiarium, tenetur Maritus eam monere, immo, & efficaciter arguere, & tandem etiam moderare, & discretè eam verberare, l. reiudicatæ ff. solut. matrim., alias omittens, & negligens hanc Uxor's curam illius delicti particeps erit, ipseque culparitur, cum sit rector domus, mulieris caput, ut docent D.D. in